

Rhodiapolis Antik Kenti

Antalya'nın Kumluca ilçesi, Sarıcasu Köyü yakınında bir tepe üzerinde yer alan Rhodiapolis, isminden dolayı Rodoslular'ın kurduğu bir şehir olarak kabul edilir. Çok yakınında bulunan Gagai, Phaselis, Korydalla ve Olympos gibi bölgedeki pek az Rodos kolonisinden birisidir. Theopompos'un belirttiğine göre Rhodiapolis, adını Mopsos'un kızı Rhodos'tan alır. Ancak kentin likçe isminin "Wedrei" (Wedrennehi / Wedrenni), olduğu düşünülür. Perikle'nin babası mı yoksa ağabeyimi olduğu henüz anlaşılabilen Trbbenimi'nin Rhodiapoliste sikkelerinde bastırıldığı bilinmektedir. Adını Hekataios'tan öğrendiğimiz yerleşim, Rodoslular tarafından koloni olduktan sonra gelişmiştir. Bölgedeki tüm kentler Lykia Birliği'nin üyesidirler. Rhodiapolis ve Gagai sikkelerinde "Likyalı" oldukları belirtilir. Kentin en ünlü siması Opramoas'tır. Antonius Pius döneminde (İS. 138-161) yaşamış olan bu kişi Lykia'nın en zengin adamı ve en ünlü hayırseveri (Euergetes) dir. Opramoas, Apollonios II'nin oğludur. Annesi Aristokila adıyla da bilinen Aglais, Korydallalı'dır. Hermaios ve Apollonios III adlarında iki erkek kardeşi vardır. Opramoas'ın Lykia Birliği'nde üstlendiği ilk görev arkhiphylakia olmuştur. Erken dönemdeki hizmetlerinin ardından 4 kez onurlandırılmıştır. İ.S. 114 ile 131 yılları arasında denk gelen onurlandırmalarda Opramoas, bronz heykel, altın kaplama ikon ve altın çelenk almıştır.131-132 yıllarında cömertliğini kanıtlayan Opramoas'ın Lykia Birliği tarafından yıllık onurlarla onurlandırılmasına karar verilmiştir. 136 yılındaki İmparator Kültü Başrahipliği ve Lykia Birliği yazmanlığı ile birlikte Lykiarkhos olmuş ve bundan sonra 132-152 yılları arasında 20 kez daha onurlandırılmıştır. Opramoas'ın neredeyse tüm Lykia'da yardım etmediği kent yok gibidir. Özellikle 141 depreminden sonra yıkılan pek çok yapı Opramoas tarafından onarılmıştır. 3000 denardan 100.000 denara kadar değişen miktarlarda yardım etmiştir. En büyük yardımı 100.000 denarla Myra ve 60.000 denarla Tlos almıştır. Kentlere yapılan yardımlar dışında örneğin yaşayanlar için kefen parası, genç kızlara çeyizlik ve yoksullara

yiyecek gibi pek çok konuda sosyal yardımlarda bulunuyordu. Ayrıca Likya Birliği'ne her yıl 20.000 denar gelir getiren topraklarını bağışlamış ve bu paradan Lykia koinobulos üyelerinin her biri 10'ar denar para almıştır. Bütün bunların karşılığında Opramoas, Lykia kentlerinin vatandaşlık hakkını elde etmiştir. Opramoas'ın bir başka özelliği ise Hadrianus'un anılarında gizlidir. Hadrianus "Asya olaylarını detaylıca bilen Likyalı tüccar Opramoas'ın gizli raporlarının Palma tarafından alaya alındığını" anlatır.

Rhodiapolis, Likya dilindeki yazıta sahip kaya mezarı dışında M.Ö 7. yüzyıl öncesini yansıtacak kalıntılara sahip değildir. Kentte bilinen en erken kalıntılar Klasik Çağ kaya mezarlarıdır. Lykia dilindeki yazıtlı kaya mezarı ve tiyatronun kuzeyindeki Helenistik kule dışında geleneklerine bağlı olan bir Roma kenti izlenimini vermektedir. Ancak, kalıntılar arasında büyük bir kısmı tahrip olmuş Bizans çağı yapıları çoğunluktadır. Önemli kalıntıları; tiyatro, hamam, agora/stoa, sebasteion, tapınaklar, kilise, sarnıçlar, kenotaph, nekropoller ve konutlardır.

Kentin en çok dikkat çeken özelliği, küçük taşlardan harçlı veya harçsız olarak inşa edilmiş hala ayakta olan çok sayıdaki yapıdır. Bunlar değişik ölçülerde olup, birçoğu özel kişilere ait evlerdir. Şehir merkezinde Grek planlı küçük bir tiyatro yer alır. Aşağı yukarı 1500 kişi kapasiteli olduğu düşünülen ve güneye bakan tiyatronun caveası çoğunlukla yamaca yaslanmış olup, cavea da 7 merdiven arasında 6 kuneus/kerkides bulunur. Tam yuvarlak olan orkestranın çapı ise 10.52 m.dir. Doğu batı aksında uzayan sahne binasının üst kesimi tamamen yıkılmış, sadece zemin katı korunabilmiştir. Proskene cephesinden 5 kapı açılır.

Duvarları tamamen kitabelerle dolu olan ve Opramoas'ın bütün resmi ilişkilerinin sıralandığı 64 belgeden oluşma anıt-mezar, tiyatronun güneybatısında sahne binasının arkasındadır. 12 imparator mektubu, 19 Procurator mektubu ve 33'ü birlik toplantısına ait belgenin sıralandığı bu yazıtlı anıta ait bloklar etrafa dağılmıştır. Bu kayıtlarda Opramoas'a sunulan onurlandırmalar ile kendi şehrine ve diğer şehirlere yaptığı hayır işleri anlatılmaktadır. Mektuplar özellikle Antonius Pius ile olan yazışmalardır. Yazışmalar içerisinde bu kişinin Lykiarkh (Likya Birliği Yöneticisi) olduğu da anlaşılmaktadır. Anıtın duvarlarındaki yazıt, Likya'nın belki de tüm Anadolu'nun en uzun yazıtı olma özelliğini taşımaktadır. Kent merkezinde, agora ile stoa bir bütünlük arz etmekte ve stoa, agoranın batıda yer alan üzeri örtülü bölümünü oluşturmaktadır. Tiyatronun üst kısmında batıya doğru sadece apsisi korunagelmiş bir kilise göze çarpar. Yerleşimin doğu sınırındaki son kamu yapısı ise bir Roma hamamıdır. Hamam genel planlamasıyla Anadolu- hamam- gymnasion karakteristiğindedir. 998 m²'lik toplam alanın yarısından fazlası palaestraya ayrılmıştır. Ana bölümler olan apoditerium, frigidarium, tepidarium, ve caldarium dikdörtgen planlarıyla aynı aks üzerinde yan yana dizilidir. Çok sayıda ve değişik formlardaki sarnıçların yanı sıra kentin ve hamamların su ihtiyacı kuzey batıda bugün pek az izi görülebilen bir aquadukt vasıtasıyla sağlanmaktaydı. Rhodiapolis'in nekropolü kentin, doğu, güneydoğu ve kuzeyinde yoğunluk göstermektedir. Büyük çoğunluğunu Roma Çağı'na ait lahitlerin oluşturduğu nekropol alanlarının en ilginç kalıntısı Lykia dilinde kitabeli kaya mezarıdır.